

ИЗВЕШТАЈ ЗА РОДОВО ОДГОВОРНО БУЏЕТИРАЊЕ

1. Податоци за избраната програма

Име на програмата:

„Воена академија“

Сектор (организациона единица) надлежен за спроведување на програмата:

Воена академија „Генерал Михаило Апостолски“, Скопје

Вид на програмата

Хоризонтална

Вертикална

Како програмата е поврзана со Стратегијата за родова еднаквост 2013-2020:

Со цел имплементација на член 5 од Законот за еднакви можности на жените и мажите, Стратегијата за воведување на родово - одговорно буџетирање на Владата на Република Македонија (2012-2017), како и обврските кои се содржани во Методологијата за родово одговорно буџетирање, Министерството за одбрана во 2018 година се вклучи во процесот на имплементација на родовото одговорно буџетирање со буџетската програма б – „Воена академија“.

Имајќи предвид дека Стратегијата за родова еднаквост има за цел унапредување на еднаквите можности на жените и на мажите, односно на родовата перспектива, Министерството за одбрана пристапи кон инкорпорирање на родовата перспектива во процесот на школување питомки/ци, вклучително со фазата на поттикнување интерес за запишување на Воената академија до промовирање во офицерски чин т.е. вработување во Министерството за одбрана и Армијата на Република Северна Македонија.

2. Вовед

Воената академија е високообразовна и научно - истражувачка установа за образование на кадри за потребите на Министерството за одбрана и Армијата на Република Северна Македонија, управувањето со кризи и заштитата и спасувањето. На Академијата се остваруваат студии од прв, втор и трет циклус на студии и стручни студии.

Предметната програма се реализира во неколку фази, и тоа: промоција на војничката професија, конкурс за запишување на питомки/ци, пријави по конкурс, селекција, прием на питомки/ци, спроведување на студии (со сместување во интернат) и промовирање во офицерски чин т.е. вработување во Министерството за одбрана и Армијата на Република Северна Македонија.

Во сите наведени фази Програмата се спроведува со користење на финансиски средства од буџетот на Министерството за одбрана.

Програмата има за цел: школување на кадри за потребите на Министерството за одбрана и Армијата на Република Северна Македонија – универзитетски студии од прв циклус - додипломски студии (буџетска Програма 6 – „Воена академија“).

Со имплементација на родово-одговорното буџетирање на посочената Програма, Министерството за одбрана пристапи кон вклучување на родовата компонента во процесот на планирање и буџетирање. Земајќи ги предвид различните импликации врз жените и мажите, во насока на детектирање и воочување на разликите и преземање мерки за надминување на нееднаквостите и причините; овозможување правилна родова распределба на буџетските средства од аспект на родовата рамноправност.

3. Позадина/контекст

Во согласност со родово-буџетската изјава која ја изработи Министерството за одбрана за периодот 2018 – 2020 година се предвидоа следните аутпут индикатори:

- пораст на процентот на пријавени кандидатки за 20%;
- задржување на достигнатиот процент на запишани питомки/ци;
- подобрени сместувачки капацитети;
- родово - сензитивен наставен кадар на Воената академија и на кадарот во Центарот за обука на питомки/ци преку спроведување на родови обуки и семинари за наставниот кадар и персоналот во Центарот за обука на питомки/ци;
- еднаква дистрибуција на питомки/ците на сите воени родови во согласност со потребите на Армијата (без фаворизирање на одредени родови);
- Активности за популаризација на воената професија – промоција на воената професија во средните училишта, поголема застапеност и промоција во медиуми и социјални мрежи;
- вклучување на родовата перспектива при избор на наставен кадар во Воената академија и во Центарот за обука на питомки/ци, како и поголема родова застапеност во работните тела и комисии при Воената академија.

4. Остварени резултати, промени и влијанија (се следат почетните состојби и индикаторите кои укажуваат на промени)

Запишувањето на Воената академија за учебната 2020/2021 година се спроведе во еден уписан рок, со еднаква можност и за средношколците и за средношколците за конкурирање и остварување на студентските права. При објавување на конкурсот за запишување на Воената академија и при постапката на селекција, критериумите за сите пријавени кандидати/кандидатки беа еднакви и се водеше сметка за соодветна и правична застапеност и почитување на еднаквите можности на жените и мажите.

Споредбен преглед на пријавени и примени кандидати/тки во периодот 2018-2020 година

Год.	Пријавени кандидатки/кандидати од Република Северна Македонија					Примени питомки/ци од Република Северна Македонија				
	Мажи	%	Жени	%	Вк.	Мажи	%	Жени	%	Вк.
2018	69	70%	30	30%	99	22	67%	11	33%	33
2019	46	77%	14	23%	60	19	68%	9	32%	28
2020	52	67%	25	33%	77	13	52%	12	48%	25

Во учебната 2020/2021 година се бележи зголемен одзив за пријавување по огласот за прием на питомци од Република Северна Македонија споредбено со претходната учебна година. Вкупно се пријавени 77 кандидати. Процентот на пријавени кандидати е 67% , а за кандидатки е 33 % . Споредбено со претходните две години се бележи континуирано зголемување на процентот на пријавени кандидатки во однос на вкупниот број на сите пријавени и тоа зголемување за 3% споредбено со 2018 година и за 10% зголемување во однос на 2019 година.

Во учебната 2020/2021 година процентот на примени питомки е 48 % и 52% на примени питомци. Споредбено со претходните две години се бележи значителен пораст на бројот, односно процентот на примени питомки и тоа: зголемување за 15 % во однос на 2018 година и зголемување за 16 % во однос на 2019 година. Во согласност со поставениот аутпут индикатор - задржување на веќе достигнатиот процент на запишани питомци/ки (30 – 40%) евидентно е дека истиот е исполнет и воедно е надминат, односно е постигнат досега највисок процент на запишани питомки, кој изнесува 48 %.

Родово разделени податоци на вкупно запишани питомци/ки во 2020/2021 година

Запишани	Република Северна Македонија			Друга држава (БиХ, Црна Гора и Косово)		
	Мажи	Жени	Вкупно	Мажи	Жени	Вкупно
	13	12	25	7	8	15

Родово разделени податоци по студиски години и родови:

Прва година: вкупно 42 питомци, од кои 20 жени и 22 мажи (од кои 2 мажи имаат квадрирано од минатата генерација).

Втора година: вкупно 33 питомци , од кои 9 жени и 24 мажи.

Трета година: Род пешадија , вкупно 14 питомци, од кои 5 жени и 9 мажи, род АБХО вкупно 3 питомци од кои 3 жени и 0 мажи и род инжинерија, вкупно 5 питомци, од кои 1 жена и 4 мажи.

Вкупно во трета година питомци се 22, од кои 9 жени и 13 мажи.

Четврта година: Род пешадија, вкупно 14 питомци од кои 8 жени и 6 мажи, род врски вкупно 6, од кои 3 жени и 3 мажи, род артилерија, вкупно 12 питомци, од кои 4 жени и 8 мажи.

Вкупно, во четврта година, питомци се 32, од кои 15 жени и 17 мажи.

Родово разделени податоци за дипломирани питомци/студенти во 2020 година по родови:

Род	Дипломирани од Република Северна Македонија		Дипломирани од друга држава (БиХ, Црна Гора и Косово)		
	Мажи	Жени	Мажи	Жени	Вкупно
АРЕ за ПВО	3	1	1	1	6
Артилерија	5	1	3	/	09
Пешадија	7	3	2	/	12
Студенти ¹	1	1	/	/	02
Севкупно:	29				

➤ Според табеларниот преглед, од вкупно 29 дипломирани питомци/ студенти на Воената академија во 2020 година, 24% се питомки/студентки.

Воедно, питомките/студентките се застапени и во сите родови, во согласност со поставениот аутпут индикатор за еднаква дистрибуција на питомците на сите воени родови, во согласност со потребите на Армијата.

Од 20 – та класа питомци на Воена академија кои се промовирани во офицери во 2020 година, прворангирана е питомка.

➤ Родовата перспектива е вклучена во застапеноста на наставниот кадар (жени-мажи) во работни тела и комисии при Воената академија, како и при учество на национални и меѓународни активности: конференции, семинари, проекти и сл. Во реализација на

¹Студенти на студиската програма за кризи, заштита и спасување

студиската програма од прв циклус на студии на Воената академија се вклучени 3 (три) жени професорки во редовен работен однос, 4 (четири) професорки и 2 (две) стручни соработнички како надворешни (part-time) наставници.

➤ Во насока на дополнување на наставните содржини од родовата перспектива, во предметите Воена психологија, Социологија, Воена историја, кои низ тематските содржини од наставниот план и програма се користат информации од оваа област со цел подигање на свеста за родовите аспекти на воената професија кај питомците - идни офицери и нивната улога во промовирање на тие вредности и спроведување во практика. Имено, во учебната 2020/2021 година тематски се воведени и во предметот Човековите права.

➤ Во предметот Воена психологија, во текот на наставата и вежбите се спроведуваат активности соодветни на темата која се разработува. Во согласност со можностите кои ги дозволува програмата, воведена е посебна тема, Темата 11: Морал, етика, организациска култура, еднаквост, недискриминација, каде се застапени содржините: промовирање на еднаквоста и почит кон човековите права, родова еднаквост и ненасилство. Теми од областа на родовата еднаквост се обработувани за време на вежбите, питомците изработуваат семинарски трудови, проекти, анкети и сл.

➤ Во предметот Социологија во текот на наставата посебно внимание се посветува на родовата еднаквост, родовата рамноправност во рамки на семејството и различни сегменти на општеството, дискриминација на припадниците на LGBT заедницата, стратефикацијата, мобилноста и девијантното општествено однесување со осврт на социолошките аспекти на овие појави врз безбедноста. Родовата перспектива е интегрален елемент во овие теми и истата се третира низ предавањата во форма на дискусија, прашања и одговори, а како и изработка на семинарски работи од оваа област.

➤ Во 2020 година, во согласност со Оперативниот план за изведување на наставата по предметот Воена историја (II година, наставна година) се внесени содржини во предавањата и вежбите за истакнати жени и мажи во меѓународната и националната историја, со особен акцент на жени кои се симболи на феминизмот и економската, политичката моќ на жените. Исто така, се разработуваа истакнати жени кои со својата храброст и пожртвуваност ја симболизираат борбата за почитување на граѓанските права, но и рамноправното учество за време на воените дејства (особено во Втората светска војна). Темите за борбата за еднаквите права на жените низ историјата беа разработени преку прикажување видео записи и анализа на документи.

➤ Во насока на исполнување на аутпут индикаторот - подобрени сместувачки капацитети, во тек се активности за започнување на реновирање на еден објект, со цел адаптирање на расположливиот капацитет (работни и сместувачки простории и библиотеката при Воената академија), притоа земајќи ги предвид потребите на питомците и питомките. Со цел поттикнување на уште поголем интерес за студирање на Воената академија и информирање на средношколците/средношколките за воената професија, на ВЕБ страницата на Министерството за одбрана има отворено засебен подпрозорец „Воена академија“ со содржини од активности на Воената академија, како и во рамките на

подпрозорецот „Пријави се! Биди дел од нашата Армија“, кој содржи дел за Воената академија, каде се претставени можностите кои ги нуди: висококвалитетна едукација, ексклузивна можност за стипендирано високо образование и интернатско сместување. По завршување на студиите и стекнување со офицерски чин, се обезбедува работа во Армијата. Во насока на популаризација на оваа професија, прикачена е и брошура со информации за условите и можностите за студирање на Воената академија, фотогалерии и видеа, односно снимени пораки од питомки/питомци.

➤ Со цел поттикнување на поголем интерес за студирање на Воената академија, Министерството за одбрана во периодот 2018 – 2020 година спроведе активности – популаризација на воената служба за привлекување на персонал за прием во Армијата. Во рамки на популаризацијата на воената професија беше опфатена и Воената академија, односно охрабрување за школување на Воената академија. Проектот е реализиран преку средби и запознавање на ученичките и учениците во средните училишта низ државата.

➤ Во месечните изданија на списанието „Штит“ се издвојува простор за информирање на сите важни активности на Воената академија. Содржините беа споделувани и на социјалните мрежи (Facebook, Twitter) со постојано постирање на важни информации, настани, свечености и активности за Академијата, преку фотографии и видео записи.

5. Анализа на буџетски алокации (планирани и потрошени средства, по корисник, дополнителни средства, специфични трошоци за жени).

Во анализата на буџетските алокации можете да се водите од:

Анализа на потрошените средства во однос на поставените индикаторите за таа програма;

Процентуалната распределба на трошоците на мажите и жените;

Анализа на ефектите и влијанието во остварување на индикаторите на програми, специфично наменети за одредена категорија граѓани, мажи или жени.

Во 2020 година на програмата 6 Воена академија беа одобрени 19.000.000 денари, на сметка 050010001163717 - Расходи на основен буџет, но со ребалансот се намалени на 11.000.000 денари. Реализирани се 8.724.751,00 денари, односно 79,32 %.

Од вкупно запишаните питомци на Воената академија во сите студиски години од 131 (сто триесет и едно) лице, 80 (осумдесет) се мажи, односно 61%, а 51 (педесет и една) се жени, односно 39%.

Интересот за запишување на питомки на Воената академија од година во година расте, односно во студиската 2020/2021 година од вкупно 42 питомци, 20 се питомки, односно 48%, а 22 се питомци, односно 52%. Најголем дел од средствата односно 5.239.730 денари се реализирани за месечни парични надоместоци на питомки/ци. Од вкупно реализираните средства 5.322.098 денари се потрошени за потребите на питомците, а 3.402.652 денари се потрошени за потребите на питомките.

Во текот на 2020 година, потрошени се средства и од други потпрограми од Буџетот на Министерството за одбрана, за логистичко обезбедување и обука, а со цел реализирање на наставната програма на Воената академија.

Во Буџетот на Министерството за одбрана на програма 6 Воена академија во 2021 година, одобрени се 20.000.000 денари, односно има 5% зголемување во однос на одобрените

средства за 2020 година и 81% зголемување во однос на ребалансираните средства од 2020 година.

6. Тесни грла и научени лекции (Како можеме да ја подобриме во иднина политиката/програмата, со цел да обезбеди подобри резултати во согласност со дефинираните индикатори)

Програмата „Воена академија“ е прва програма со која Министерството за одбрана го започна процесот на имплементирање на родово одговорно буџетирање.

Научени лекции:

Промовирањето на воената професија за пријава на конкурсите за упис на Воената академија, со прилози и гостувања во медиумите, социјалните мрежи и на ВЕБ - страницата на Министерството, меѓу другото, и со содржини насочени кон охрабрување на средношколките за упис на Воената академија, е една од активностите насочена кон поттикнување на средношколките за пријавување на конкурсите т.е. за упис на Воената академија. Овие активности во голема мера придонесуваат за исполнување на еден од аутпут индикаторите – задржување на високиот процент на запишани/дипломирани питомки, 30-40%. Во учебната 2020/2021 година достигнат е процент од 48%, што е и повеќе од проектираното при изработка на родово буџетската изјава.

„Тесни грла“:

Воведување електронски систем за водење на статистика, односно воспоставување на база со родово разделени податоци за наведената програма би овозможило методолошки да се следи програмата преку добивање и обработка на податоци за ефектите и влијанието во остварување на индикаторите и добивање на посакуваните резултати.

Во насока на исполнување на аутпут индикаторот кој се однесува на подобрени сместувачки капацитети (интернатско сместување), за 2020/2021 година се започнати активности за реновирање на еден објект кој е наменет за интернатско сместување, при што ќе се земат предвид различните потреби за питомките/питомците. За оваа активност се обезбедени финансиски средства во буџетот на Министерството за одбрана.

7. Заклучоци и препораки

- Воведување на единствен систем на евиденција на Воената академија и во Центарот за обука на питомци – Команда за обука и доктрини при Генералштабот на Армијата.
- Во рамки на наставните програми и предмети направени се заложби за поголемо вклучување на содржини од областа на родовата застапеност во согласност со законски и подзаконски нормативи и можности, со цел родово сензитивирање на идните генерации воени лица.
- Активности предвидени во Оперативниот план на Министерството за одбрана за имплементација на Вториот Национален акциски план на Република Северна Македонија за имплементација за Резолуција 1325 Жени, мир и безбедност (2020 – 2025) – стратегиска рамка, во Стратешка цел 5. Комуникација, образование и обука.

➤ Во рамките на втората фаза од Регионалниот проект со UNDP / SEESAC – „Зајакнување на регионалната соработка за родовата интеграција во реформите на безбедносниот сектор на Западен Балкан“, меѓу другите активности за потребите на Министерството и Армијата се предвидуваат и активности кои се однесуваат на Воената академија, а истите се во насока на подобрена имплементација на еднаквите можности и родовата перспектива на Воената академија и градење на родово сензитивни кадри – идни офицери.

Проектот предвидува активности за зголемување на знаењата и вештините од оваа област на наставниот кадар при Воената академија преку реализирање на семинари, работилници, предавања и слично во насока на родово сензитивирање на наставниот кадар.

-Проширување на наставните програми на Воената академија со теми од родовата перспектива. Следна акредитација на наставните програми на Воената академија треба да се спроведе во 2022 година.

**Министерка за одбрана
Радмила Шекеринска Јанковска**